

NEBÁT SE SAMI SEBE ANI DRUHÝCH

Vždycky, když mi někdo říká, jak jsou ti cikáni nesnesitelní, jak kradou, dělají binec a jejich děti jsou hloupé, vzpomenu si s úzkostí na několik mých romských známých. Třeba na Robina, který vystudoval sociálně právní školu, jako filmař stál u zrodu romské televize Tuke TV, natočil oceněný sitcom Miri fajta a v současnosti pracuje v Romském muzeu v Brně jako kurátor videofondu. Představuju si, jaké to je, když vzdělaný člověk tmavé pleti, katolík jak poleno, nastoupí do tramvaje (v jeho případě do šaliny, protože je z Brna) a všichni si přitáhnou kabelky k tělu.

HELENA FILČÍKOVÁ

Robine, jak jsi zjistil, že jsi Rom?

Začátek mého života je spojen s náhradní rodinnou péčí a neromskou rodinou, do které jsem přišel, když mi bylo dva a půl roku. Ve škole jsem ale byl brzy konfrontován s tím, že jsem jiný. Romských žáků nás ve škole bylo málo. Já ale žil v náhradní rodině, ani jsem nevěděl, co to znamená, když mi někdo říkal: „Ty jsi Rom a my tě nemáme rádi.“ Rodiče se snažili, vyprávěli mi o romské kultuře, jezdili jsme na festivaly, ale mě to jako dítě nezajímalo. Ty projevy rasismu pro mě byly strašně zraňující, protože jsem ani nemohl trpět za to, že jsem Rom. Já se tak necítím a hrozně jsem se tehdy na všechny Romy zlobil, protože jsem kvůli nim dostával po hubě a ani jsem vlastně nevěděl, kdo jsou a čím se provinili, že je ti gádžově tak nemají rádi.

Jak jsi na tu šikanu reagoval?

Já jsem viděl, že jsem opravdu jiný, že jsem temperamentní, víc empatický než ostatní a že musím zjistit proč. Odešel jsem do Brna na Evangelickou akademii Vyšší odbornou školu sociálně správní. Některým kamarádům to přišlo divné, proč kluk z katolické rodiny studuje právě tady, ale já za to byl moc rád, protože se tam vedl opravdový dialog a vznikaly tam skvělé diskuze, které mě vedly dál. Studovali jsme i religionistiku a další předměty týkající se vztahu lidí k Bohu. To se týká i těch témat rasismu, o kterých chceme mluvit. Mí učitelé říkali, že i pro ně bylo obohacením mít studenta Roma, protože se mohli zeptat na věci, na které by se jiného Roma třeba na ulici neodvážili ptát.

Z natáčení romského sitcomu Miri fajta

Na co by se běžného Roma neptali? Co je zajímavé?

Třeba proč se v šalině tak křičí a vůbec, proč jsme tak nahlas. Na ty nepochopený kulturní rozdíly. Rozdíl v kultuře je ovlivněn naším původem, tím, že jsme z Indie a máme jiné přemýšlení o řádu světa, nad člověčenstvím, nad individualismem. Východní a západní přemýšlení je prostě jiné, a to se pak promítá do jednání. Ti, co v šalině křičí, mají pocit, že jsme tam všichni jedna rodina, jedna parta, ale těm, co se jako rodina necítí, těm to přirozeně vadí.

V romském přemýšlení právě není nejdůležitější já, ale rodina. Když se zeptám člověka s tímhle východním uvažováním

řvaní v tramvaji, že vidí jině špatné chování. Co bys k tomu řekl?

V každé komunitě na světě se najdou lidi, kteří se chovají jak hovada. Kdybychom se o tom bavili na nějaké besedě, tak bych musel dlouho mluvit o něčem, čemu se říká kultura chudoby. Je třeba dělat rozdíl mezi kulturou nějakého národa, který má svůj jazyk a zvyky a tradice nebo muziku. To je etnická kultura. Pak je ještě něco, čemu se říká kultura chudoby, a to jsou projevy chování, které mají chudí lidé na celém světě stejné. Třeba to, že nosí značkové oblečení, kupují si předražená auta nebo pořádají nákladné oslavy, kupují si věci, které se vlastně nemůžou finančně dovolit. Ukazují, že na to

mají, ale přitom si na to museli půjčit. Nebo že láska k dětem se projevuje tím, že se jim něco koupí, než aby se dbalo, že mají chodit na doučování. A do kultury chudoby patří i to, že lidi pijou, fetují, že prodávají své děti.

U nás je problém, že tahle kultura chudoby se spojuje a zaměňuje s romskou, etnickou kulturou, a to je špatně. Takže je potřeba se rozhlédnout a vidět, že takhle žijí i jiní chudí lidé, ne jen Romové.

Co se ti na Romech líbí a co bys o nich vyprávěl zajímavého?

Líbí se mi opravdová romská kultura, co všechno uměli a dokázali a jak jsou šikovní. Na to se zapomíná. Druhá světová válka Romům strašně ublížila, 95 % z nich se nevrátilo z koncentráků. Byli to lidé, kteří žili na našem území po staletí. Někteří kočovali, ale hodně jich mělo své domy a byli to skvělí řemeslníci, kotláři, kováři, košíkáři, brusiči nožů nebo běžní rolníci. Léčili a pro-

dávali koně a byli součástí té středostavovské společnosti i jako muzikanti. Za první republiky byli Romové i právníky. A tihle všichni lidé umřeli během holokaustu. Pak se sem (mluvím o Brně) přesídlili Romové z osad z Rumunska a Slovenska. Byli to oni, kdo pomohli vybudovat republiku z poválečné destrukce. Budovali cesty, pokládali vodovody a kanalizaci nebo pak pražské metro. Na tom taky pracovaly party Romů.

Jak se můžeme poznat nebo sblížit, abychom spolu líp vycházeli?

Zajímat se. Každý pokus o kontakt se cení. Dřív bylo víc možností soužití, třeba ve školách. Jenže teď mnoho ředitelů škol uhne petičím rodičů, že nechtějí, aby jejich děti chodily do školy s Romy, a je to.

Robine, jak je možné že Romové, kteří odejdou, se v zahraničí normálně vzdělávají a nemají problém. Je to námi Čechy, že jsme takoví, že neneseme mezi sebou někoho jiného?

Španělští gitanos tančí flamenco

Mě hrozně mrzí, že to musím říct, ale je to tak. Spousta mých kamarádů, kteří žijí v zahraničí, končí s vysokoškolským titulem. Lidi, kteří byli u nás prohlášeni za nezdělavatelé, dělají v Anglii doktorát. Je to tím, že tam je společnost multikulturní. Škola je víc propojená s rodinou. Patří k tomu sociální služby, rodiče se podporují navzájem a stát klade důraz na budování soudržnosti společnosti.

Co děláš pro soudržnost ty?

Stál jsem u zrodu televize Tuke TV, která měla za cíl ukázat nejen Romům, ale i ostatním lidem, že tu existuje celý vesmír zajímavosti o romské kultuře, lidech, akcích o kterých se dá prostřednictvím televize příjemně a nekonfrontačně dozvědět. V Tuke Talk je spousta rozhovorů se zajímavými lidmi nebo pořad Hloupé otázky, kde mladí Romové odpovídají na ty stereotypy,

Robin Stria během natáčení

že žijeme jen z dávek nebo chodíme ověšení zlatem.

V současnosti už nejsem členem týmu, protože jsem nesouhlasil s dalším směrováním televize, který mně připadalo příliš aktivistické. Za tím, co Tuke TV vytvořila do roku 2021, si ale stojím a může být pro ostatní inspirací.

Co pro tebe znamená být věřící?

Víra je pro mě základ života. Bez toho, co jsem načerpal ve víře, bych se nikdy nedostal tam, kde jsem teď. Neměl bych sílu na odpuštění. Získal jsem vidění světa jako příležitosti ke konání dobra, snahu o sebe-reflexi, o smír. To jsou všechno věci, které dělají život složitější, ale výsledky jsou dlouhodobého charakteru. Pro nás věřící má důležitost ten přesah do věčnosti, že to, co dobrého uděláme, zůstane vlastně napořád.

Určitě jsi ministroval, co bys řekl o tom?

Ministrantství je obrovská služba, při které má člověk možnost být Bohu o něco blíže. Vnímat, že čtení přímlov nebo že držení konvičky je služba celému farnímu společenství, je to něco, čím můžu pomoci tomuhle světu. Pro dnešní mládež je to velká příležitost. Byl koronavirus, je válka na Ukrajině a hodně lidí požívá deprese nebo strach. Sloužit u oltáře je příležitost proměňovat obavy, že nemůžou do těch světových událostí zasáhnout, a cítím se bezmocně, že nemám, jak to ovlivnit. Já to vnímám tak, že skrze službu druhým můžu pomáhat světu, protože je to Bůh, kdo mění svět. On jediný na to má.

Za rozhovor děkuje Helena

Romové dříve žili kočovným způsobem

Foto: Archiv Robina Strii; Petr Kačírek - Gnomon; Alfred Dehondencq - wikipedia.org; Casie - Adobe stock